

## Täysistunto

Tiistai 10.1.2023 klo 13.59—18.30

### 16. Lakialoite laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 34/2022 vp Hilikka Kemppi kesk ym.

#### *Lähetekeskustelu*

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

#### *Keskustelu*

16.18 **Hilikka Kemppi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoiset kollegat! Kiitos teille 32 kollegalle, jotka luitte tämän lakialoitteen ja allekirjoititte sen. Samaa on yhtynyt myös esimerkiksi Oikeusasiamiehen kanslia, nostanut tätä asiaa esille aikaisemmin.

Suomessa elää kymmeniätuhansia erityislapsiperheitä, joista osa ei saa tukea diagnosoimatta lapsen oppimiseen. Lapsella voi olla esimerkiksi eriasteinen kehitysvamma, neuropsykiatrinen häiriö, aistiherkkyyksiä, puheen ja kielen kehityksen vaikeutta tai pitkäaikainen sairaus. Perusopetuslakia tulee muuttaa siltä osin, että se ei mahdollista oppimisen tuen päätösten laiminlyöntejä ja pyrkii aktiivisesti estämään ne. Nykyisessä laissa lasten oikeusturva sivistyksellisten perusoikeuksien osalta on käytännössä täysin jälkikäteen oikeusvalvonnan varassa. Asiasta on huomauttanut myös Oikeusasiamiehen kanslia. Näin ei kertakaikkisesti voi olla hyvinvointivaltiossa. Virheitä ja laiminlyöntejä sallitaan ja niihin puututaan aina liian myöhään. Lapselle yksikin vuosi on varsin pitkä aika. Kärsijänä on lapsi ja kuormittunut perhe. Asia on varsin ajankohtainen.

Peruskouluissa opiskelee joka päivä lapsia, joilla on tehostetun tai erityisen tuen päätös, mutta jotka eivät saa tukea. Aineenopettajista viidennes kertoo, että oppilaiden tuki toteutuu huonosti tai erittäin huonosti. Peruskoulussa opiskelee joka päivä myös lapsia ja nuoria, joilla on havaittu haavoittuva riski tulla kiusatuiksi, mutta jotka eivät saa tukea riittävässä määrin. Tuen puute peruskoulussa tarkoittaa, että kaikilla ei ole oikeutta koulutukseen eikä sivistyksellisiin oikeuksiin. Tämä pitää muuttaa.

Koulutuksella on suuri vaikutus lapsen elämään. Jos koulupolku katkeaa tai siinä on haasteita, on lapsella suuri riski huono-osaisuuteen, alhaisempaan hyvinvointiin, terveysongelmiin sekä jopa syrjäytymiseen. Haasteet voivat liittyä esimerkiksi tilanteisiin, joissa kiusaaminen koulussa pitkittyy eikä sitä saada loppumaan tai vanhemmat eivät pyynnöstä huolimatta saa lapselleen tarvittavaa oppimisen tukea. Siksi on olennaista, että oppivelvollisten osalta jälkikäteen oikeusturvan lisäksi säädetään viranomaisten toteuttamasta en-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2022 vp

nalta ehkäisevästä oikeusturvasta. Sivistyksellisillä perusoikeuksilla ei ole merkitystä niin kauan kuin tällaista oikeutta ei ole.

Tässä lakialoitteessa esitetään, että aluehallintovirastolle tulee oma-aloitteinen puuttumisoikeus tilanteisiin, joissa on syytä selvittää, onko oppivelvollisuusikäiselle järjestetty opetus- tai koulutuspalvelut lainsäädännön mukaisesti ja toteutuvatko hänen oikeutensa turvalliseen koulunkäyntiin, opetuksen tukeen ja ohjaukseen. Myös Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arvioinnissa todetaan, että itsearviointiin perustuva lakisääteinen ohjausmekanismi ei ole riittävän tehokas varmistamaan koulutuksen laatua ja erityisesti tuen saantia, vaan tarvitaan kansallista ohjausta. Myös eduskunnan sivistysvaliokunta on kiinnittänyt tähän aikaisemmin huomiota. Tässä lakialoitteessa aluehallintovirastolle annetaan myös toimivalta käyttää sanktiokeinoja, mikäli oppivelvollisen oikeuksia opetukseen, ohjaukseen tai tukeen loukataan.

Arvoisa puhemies! Todellisuudessa lasten ja nuorten oppimisvaje johtuu pitkälle siitä, että oppilashuollon resurssit eivät ole riittäviä. Oppilashuollon resurssit tulee tuoda tähän päivään, ne eivät ole kunnille sopiva säästökeino. Vain siten puutemme nuorten mielenterveyden ongelmiin, koulupudokkuuteen, jengiytymiseen ja muihin epätoivottuihin ilmiöihin. Oppilashuollon henkilökunta tulisi jopa tuplata pitkällä aikajänteellä, jotta voisimme vastata siihen tarpeeseen, mikä koululuokissa tällä hetkellä on. Noin 800:aa nuorta kohden kouluissa on keskimäärin yksi kuraattori ja yksi psykologi. Tilanne on paikoin paljon hankalampi. Seuraavalla hallituskaudella tulee toteuttaa oppimisen tukipakettia, jatkaa oppilashuollon ja opintojen ohjauksen resurssien kasvattamista, jota tämä hallitus onkin aloittanut. Oppilashuoltoon tulisi saada henkilöstömitoitus, joka turvaisi kuraattoreiden ja psykologien saatavuuden koulua käydessä.

Myöskään inklusio eli erityislasten sijoittaminen lähikoulun luokille ei toimi kaikille lapsille. Jokaisessa koulussa tulisi olla myös pienryhmäopetusta. Tuki luokissa ei aina riitä lapsen oppimiselle. Koulujen kolmiportaisen tuen puutteet on todettu, mutta koska niitä ei voida valvoa, niin muutosta ei myöskään tapahdu. Tähän tulee saada muutos. Nämä ovat monelle kunnalle tällä hetkellä helppo säästökeino, koska seuraukset nähdään aivan liian myöhään.

Arvoisa puhemies! Lopuksi on myönnettävä, että peruskoulun opetussuunnitelma tarvitsee myös laajempaa remonttia, mitä tulee lasten ja nuorten perustaitojen oppimiseen. Siinä toivoisin, että luottaisimme suomalaisiin maailman parhaisiin opettajiin vieläkin enemmän.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

**16.23 Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kempille tämän tärkeän lakialoitteen tekemisestä. On ilahduttavaa, että se on saanut laajaa kannatusta yli puoluerajojen. Itsekin olen sen allekirjoittanut.

Jokainen lapsi on arvokas. Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus oppia, kehittää itseään ja löytää vahvuutensa turvallisessa ympäristössä. Koululaiset ovat monenlaisia. Toinen tarvitsee oppiakseen ja keskittyäkseen vähän enemmän tukea kuin toinen. Moni selviää yleisellä tuella ja selkeillä ohjeilla, kun ryhmä ei ole liian suuri ja opettajia ja ohjaajia on riittävästi. Osa tarvitsee oppiakseen ja keskittyäkseen tehostettua tukea, tukiopetusta, rauhallista työskentelytilaa, osa-aikaista erityisopetusta. Joku pärjää parhaiten pienryh-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2022 vp

mässä, toinen pärjää erityisesti tuettuna suuremmassa ryhmässä, kun paikalla on riittävästi turvallisia, asiansa osaavia aikuisia.

20 prosenttia peruskoulun oppilaista on tällä haavaa tehostetun tai erityisen tuen piirissä. Se, miten tuki käytännössä toteutuu, vaihtelee huomattavasti eri puolilla Suomea. Se voi vaihdella myös kaupunginosien ja saman kaupungin eri koulujenkin välillä. Lapset eivät käytännössä voi opiskella ja käydä koulua samanarvoisessa asemassa. Kun tukea ei ole tarpeeksi, se voi aiheuttaa pitkittynyttä kiusaamista ja kielteisyyden kehää ja pysyvämmän syrjäytymistä.

Arvoisa puhemies! Teimme tällä kaudella historiallisen koulu-uudistuksen, kun laajensimme oppivelvollisuusiän 18 ikävuoteen. Ensimmäiset seurantalokset ovat olleet todella myönteisiä. Koulutuksen ulkopuolella olevien määrä on vähentynyt huomattavasti. Haluamme pitää kaikki mukana. Asiantuntijat ovat laajasti yksimielisiä siitä, että uudistus maksaa ajan saatossa itsensä takaisin. Sellaiset uudistukset ovat hyviä rakenteellisia uudistuksia. Sellaisia tarvitsemme.

Uudistuksen seurauksena koulun kelkasta putoaminen vähenee merkittävästi. Vuosi sitten Opetushallitus julkaisi tilaston, jonka mukaan vailla opiskelupaikkaa olevien määrä laski uudistuksen jälkeen kolme ja puoli prosenttia. Koulun aloittaneista vain 170 jätti opintonsa kesken. Muutos aiempaan on erittäin merkittävä. On arvioitu, että täysin syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle miljoona euroa, ja ennen kaikkea: yksikin syrjäytynyt on meille suuri tappio, sillä jokainen on arvokas. Voimmekin sanoa, että oppivelvollisuus uudistus on onnistunut, ja onhan siihen toki jo tehty korjaussarjoja, niin kuin kaikkiin suuriin uudistuksiin tehdään.

Pelkkä rakenteellinen uudistus ei ratkaise kaikkea. Tarvitaan riittävää tukea ja riittäviä resursseja. Korostuu se, että kolmiportaisen tuen ja oppilashuollon pitää toimia niin peruskoulussa kuin toisella asteella. Tukitoimien, opinto-ohjauksen, erityisopetuksen ja opiskelijahuollon tulee olla riittävää koko koulupolun varrella. Sitä kautta pidämme kaikki kassassa mukana.

Arvoisa puhemies! Oppivelvollisten oikeudet eivät toteudu joka puolella Suomea. Kaikki lapset, joille on tehty tehostetun tai erityisen tuen päätökset, eivät käytännössä tätä tukea saa. Erityislasten perheet eivät saa apua, kuten edustaja Kemppi edellä kertoi. Tämän vuoksi oikeusasiamiehelle tehdään paljon kanteluita.

Tämän lakialoitteen mukaan aluehallintovirastot voisivat aivan oma-aloitteisesti puuttua sellaisiin tilanteisiin, joissa riittävä tuki ei näytä toteutuvan. Avit voisivat selvittää, onko oppivelvollisuusikäisille lapsille ja nuorille järjestetty opetusta ja koulutuspalveluja lainsäädännön mukaisesti. Avi voisi myös osoittaa seuraamuksia laiminlyönneistä.

Uskon, että tämä uudistus vahvistaisi lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada tehostetua ja erityistä tukea, niin että koulupolku sujuisi jokaisen kohdalla suotuisasti. Kannatan aloitetta lämpimästi ja toivon sille myönteistä jatkoa eduskunnassa.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

**16.29 Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Tukea tarvitsevien lasten osuus perusopetuksessa mutta myöskin varhaiskasvatuksessa on huomattu, ja se on kasvanut koko ajan. Kolmiportaisen tuen avulla tunnistetaan jo tässä vaiheessa ne lapset, jotka tarvitsevat tukea. Ongelma on ensinnäkin se, että kunnista puuttuu resursseja, eliikkä ihan selvästi tarvitaan lisää rahaa, jotta voidaan palkata tarpeeksi erityisopettajia, tarpeeksi tukea. Ongelma ei itse

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2022 vp

asiassa ole pelkästään se raha, vaan ongelma on myöskin se, että erityisopettajia ei ole kaikkialla saatavissa. Tästä olen keskustellut monta kertaa oman kaupunkini sivistystoimenjohtajan kanssa, ja nimenomaan hänkin sanoo, että ei ole aina saatavissa niitä erityisopettajia. Toisissa kunnissa on, toisissa ei, ja se, mikä on väärin Suomessa nyt, on se, että tosiaan vaihtelee kunnasta ja koulusta toiseen, minkälaista tukea lapsille voidaan tarjota. Se, että meillä on yhä enenevässä määrin lapsia, jotka tarvitsevat tukea opinnoissaan, on fakta, se tiedetään, ja kaikki me tiedämme, että se ei tällä hetkellä toimi. Ensi hallituskaudelle on iso tavoite järjestää tämä asia kuntoon, jotta lapsillamme, myöskin erityistä tukea tarvitsevilla tai tehostettua tukea tarvitsevilla lapsilla, olisi mahdollisuus ja oikeus opimiseen sillä tavoin kuin se on heille sopivaa.

Tämä lakialoite on erittäin hyvä, ja olen sen allekirjoittanut. Se, että meidän täytyy valvoa myöskin kouluja, on valitettavaa, mutta se on fakta. Meidän täytyy pystyä valvomaan sitä, että kouluissa toteutetaan lasten oikeutta opetukseen sillä tavalla kuin on tarkoitettu, eli kolmiportaisen tuen toimivuus tulee taata jokaisessa koulussa.

Yksi ongelma, mikä vielä liittyy tähän, on se, että neuropsykiatrisista häiriöstä kärsivien lasten tunnistaminen siellä opetuksessa ei aina ole parhaalla mahdollisella tolalla. Opettajat eivät aina vain tunnista näitä ongelmia, jolloin lapsi jää ilman sitä tarvitsemaansa tukea. Tässä asiassa on monta aspektia ja monta kohtaa, mitä pitäisi lainsäädännössä kehittää, mutta yksi sellainen on myöskin lisäkoulutus meidän opettajille, jotta he paremmin pystyisivät tunnistamaan ne lapset, jotka tarvitsevat tätä tukea, jotta se voitaisiin heille sitten myöskin antaa.

Mutta erittäin hyvä lakialoite. Kiitän edustaja Kemppiä tästä, ja toivon ja uskon, että ensi hallituskaudella viimeistään päästään tämän asian kimppuun toden teolla.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

**16.32 Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa puhemies! Kollega Kemppi on tehnyt hyvän ja kannatettavan lakialoitteen. Keskityn tässä omassa puheenvuorossani enemmän perusopetuksen tasolle.

Ajatuksena opetuksen tarjoaminen samassa opetusryhmässä kaikille oppijoille erilaisen tukitoimien mahdollistamana on kaunis ajatus. Valitettavasti käytännössä tämä hyvä ajatus ei ole toiminut siten kuin olisi pitänyt. Samassa kaupungissa voi olla kouluja, joissa toisissa on järjestetty tarpeelliset tukitoimet luokkatilanteeseen oppimisen pulmista kärsivälle oppilaalle, ja toisissa kouluissa näin ei ole tehty. Jos oppimisen tai käytöksen hankaluuksista kärsivältä oppilaalta evätään oikeus todettuihin tukitoimiin, on se väärin paitsi oppijaa itseä kohtaan myös opettajaa ja muita oppijoita kohtaan. Ei ole oikein, että opettajan huomio keskittyy yksittäisen oppilaan haasteiden ratkomiseen. Näin muut oppijat jäävät vaille huomiota. Riittämättömästi resursoidussa inklusiivissa kärsivät kaikki osapuolet.

Käsitykseni mukaan kunnat ovat lyhytnäköisesti saattaneet tehdä säästöjä evätessään lapselta ne tukitoimet, jotka hänelle kuuluvat. Tiedossa on kyllä huutava pula erityisopettajista. Luokka ei saa olla ankea säilytyspaikka, vaan sen pitää olla iloisen oppimisen paikka. Oma kokemukseni perusasteen opetuksesta on se, että jos inklusiivista ei pystytä koulussa toteuttamaan lain määräämällä tavalla, olisi järjestettävä opetus toteutettavaksi vaikka pienryhmässä. Siksi kannatan edustajakollega Kempin esittämää parempaa puuttumisoikeutta näihin ilmeneviin laiminlyönteihin.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2022 vp

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

16.34 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa herra puhemies! Itsekin haluan kiittää kansanedustaja Hilka Kemppiä tästä erinomaisesta lakialoitteesta. Itsekin olen sen allekirjoittanut Lap-  
sen puolesta -ryhmän puheenjohtajana.

Olemme keskustelleet paljon siitä, millä tavalla erityislasten tuki toteutuu perusopetuksessa, tai ehkä enemmän siitä, että se ei toteudu. Olisi todellakin korkea aika saada kuntoon perusoikeus lapsille saada se tuki, mikä heille kuuluu, ilman, että sitä tarvitsee oikeusteitse tai erittäin vaikeasti yrittää saada, vaan että sen tulisi olla ihan itsestäänselvyys. Tämä lakimuutos olisi yksi keino sitä valvontaa tehostaa ja puuttua näihin epäkohtiin, mitkä tässä tulivat myös edustaja Juuson hyvässä puheenvuorossa esille, eli alueelliset erot ovat myös erittäin suuria sen suhteen, minkälaista tukea erityislapsille tai nuorille on annettavissa.

Toisaalta ei voi olla toteamatta sitä, että tällä hetkellä meillä on myös huutava pula erityisopettajista ja näistä koulunkäynninavustajista. Ja jotta tämä inklusio, johon myös edustaja Mattila viittasi, voisi toteutua tarkoituksenmukaisella tavalla, niin on myös meidän tehtävämme huolehtia siitä, että resurssit ovat kunnossa, niin taloudelliset resurssit mutta myös tietysti henkilöstöresurssit, jotka tätä erityistä tukea lapsille ja nuorille antavat.

Ensi vaalikauden yksi tärkeimmistä teemoista tulee olemaan oppimisen tuen kokonaisuudistus, ja toivottavasti tähän löytyy poliittinen yhteisymmärrys, koska saamme tehdä vaikka kuinka suuria uudistuksia tässä salissa, mutta jos meillä ei ole kaikki palaset kunnossa palapelissä, niin niiden tarkoitus ja tavoite voi jäädä meiltä saavuttamatta, ja sen vuoksi tämä on erittäin tärkeää, että kiinnitämme seuraavalla hallituskaudella entistä enemmän huomiota siihen, että näihin oppimiseroihin voimme puuttua ja koulutuksen eriarvoistuminen lakkaa. Eli teemme kaikkemme, jotta jokaisella lapsella olisi aidosti samankaltaiset mahdollisuudet saada yhtä hyvää ja laadukasta sekä varhaiskasvatusta että perusopetusta asuinpaikasta riippumatta.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

16.37 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kemppi on tehnyt tärkeän aloitteen, ja jos tämä eduskunta ei enää tätä muutosta ennätä tekemään, niin toivon, että myös tämä ehdotus otettaisiin tulevaisuudessa hallitusneuvotteluissa vakavasti esiin.

Vajavaiset resurssit ja suuret ryhmäkoot ovat vaikuttaneet siihen, että erityistä tukea tarvitsevien inklusion periaate on monessa koulussa kääntynyt kaaokseksi, josta kärsivät kaikki osapuolet, sekä lapsi, joka tarvitsee erityistä tukea, että sitten muut oppijat siellä ryhmässä ja tietysti myös opettajat. Kyllä varmasti jatkossa tarvitaan oppimisen tukemiseksi monenlaisia toimia, parannettuja resursseja, joilla voidaan turvata tarvittava inklusion periaate, mutta myös pienryhmiä erityistä tukea tarvitseville lapsille. Eli tässä suhteessa ajattelen, että on ehkä liiaksikin tuijotettu tähän inklusion periaatteeseen ja ikään kuin kuviteltu, että se ratkaisee asiat ilman, että meillä on riittäviä resursseja sen tueksi.

Tarvitaan siis valvontaa ja tarvitaan myös sanktioita, joita edustaja Kemppi tässä aloitteessa esittää, mutta samalla on toki todettava se, että koulutuksen järjestäjä on kyllä vaikeassa paikassa toteuttamaan hyvää opetusta kaikille tukea tarvitseville, jos resursseja ei yksinkertaisesti ole. Kyllähän tämä on tietysti hankala tilanne, kun tiedetään, minkälaisessa taloudellisessa tilanteessa tulevaakin hallituskautta ja vaalikautta joudutaan elämään,

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2022 vp

mutta koulutus kaikille lapsille on kuitenkin se tekijä, josta ei pitäisi vaikeassakaan taloudellisessa tilanteessa tinkiä.

Joten hienoa, että edustaja Kemppi ja useat edustajat ovat tämän aloitteen tuoneet tänne, ja toivon sille menestystä.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

**16.40 Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Ihan aluksi sanon, että monista haasteista huolimatta suomalaisissa kouluissa tehdään valtavan tärkeää ja taidokasta työtä. Joka päivä lapset oppivat ja opettajat opettavat, ja opettajat tekevät työnsä suurella sydämellä ja osaamisellaan.

Tämä esitys, jonka edustaja Kemppi on tehnyt, on ennen kaikkea siis lapsen puolella, ei ketään vastaan, ja sen tahto on paremmin toimiva tuki. Lakiesitys on käsittäkseni myös tehty siitä näkökulmasta, että yhteiskunta ja tässä tapauksessa avit myös mahdollistettaisiin ennakoivasti toimeen ja myöskin koulujen avuksi. Nämä kaikki salissa käytetyt puheenvuorot inkluusiosta ja siihen liittyvistä haasteista ovat aivan totta, ja sekin on tosiasia, että tuen tasot eivät todellakaan kaikilta osin suomalaisessa yhteiskunnassa ja kouluissa kaikilta osin toimi. Se ei ole kuitenkaan opettajien vika vaan enemmänkin resurssien ja olosuhteiden lopputulos.

Itse kannatan tätä lakiesitystä kyllä. Se on yksi toimiva keino tehostaa huomiota siihen, että jokaisella lapsella on oikeus kaikkeen mahdolliseen saatavissa olevaan tukeen, joka auttaa häntä niin kasvun tiellä kuin oppimisen tiellä.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

**16.42 Hilikka Kemppi kesk:** Arvoisa puhemies! Aivan alkajaisiksi valtava kiitos kollegoille: osoittaa valtavaa asiantuntijuutta teiltä kaikilta, kun tuotte uusia näkökulmia tähän aiheeseen.

Aluehallintoviraston puuttumisoikeus koulunkäynnin tuen laiminlyönteihin on mielestäni välttämätön parannus nykytilaan, ja toivon edustaja Räsänen tavoin, että viimeistään seuraavissa hallitusneuvotteluissa tämä kirjaus saataisiin paperiin ja yhteistoimin eduskunta pystyisi sitä edistämään. Samoin toivon, että juurisyöt löytyisivät ja tuen päätösten määrä koululuokissa olevilla lapsilla vähenisi. On nimittäin aika huolestuttava tilanne, että tuentarpeisten lasten määrä kasvaa vuosi vuodelta suomalaisissa koululuokissa.

Pohdin, onko kyse vain kuntien kassasta. Edustaja Juuso pohti sitä myös. Toisaalta jos tilanne olisi niin, niin tilanne ei olisi varmaan missään kunnassa parempi. Edustaja Kinnunen nosti tärkeän näkökulman esille, nimittäin sen, että kuntien välillä on valtavan suuria eroja. Perheet jopa muuttavat kunnasta toiseen tai lapsi viedään toiseen kuntaan kouluun toisesta kunnasta sen takia, että tuen palvelut toteutuvat toisaalla paremmin. Tämä kertoo siitä, että lapsen oikeuksien sopimuksen kirjaus lapsen oikeudesta sivistykseen, koulunkäyntiin ja oppimiseen ei toteudu kaikkialla yhdenvertaisesti. Tilanteeseen on mielestäni tehtävä muutos.

Edustaja Juuso totesi hyvin, että erityisopettajia ei ole aina saatavilla. Haaste on melkoinen, ja näitä avoimia työpaikkoja jää täyttämättä. Suomesta puuttuu tällä hetkellä noin 4 000 erityisopettajaa ammattiyhdistys OAJ:n mielestä ja näkemyksen mukaan. Opettajien määrää saataisiin kuitenkin varmasti lisättyä esimerkiksi nopealla interventiolla, niin

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2022 vp

että otettaisiin käyttöön esimerkiksi aiemmin käytetty opettajien poikkeuskoulutus tai jonkinlainen nopeampi koulutuksen malli. Myös oppilashuoltolain saatavuuden parantamiseksi esimerkiksi neuropsykologisia häiriöitä tuntevia opettajia tulee täydennyskouluttaa räätälöidyllä täsmäkoulutuksella ja tätä kautta tuoda tätä osaamista myös peruskoulun opettajien osaamiseksi. On hyvä, että muun muassa oppilashuollon toteuttamiseen on varattu resursseja tällä hallituskaudella.

Peruskouluun tarvitaan nähdäkseni enemmän vastuuta ja luottamusta maailman parhaimmille opettajillemme ja vähemmän byrokratiaa ja sääntelyä. Avoimet oppimisympäristöt ja itseohjautuvuuden jatkuva lisääminen ovat ajaneet tilanteeseen, että sellaiset opiskelijat eivät pysy mukana, jotka tarvitsisivat aivan perustaitojen oppimista ja enemmän tukea myös ilman tämmöisiä tuen päätöksiä ja diagnooseja. Suomalaisten lasten ja nuorten oppimistulokset perusasioissa, kuten [Puhemies koputtaa] lukeminen, laskeminen ja kirjoittaminen, ovat laskeneet. Meidän on tehtävä muutos myös näihin juurisyihin.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

**16.45 Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos, edustaja Kemppi, ja oikeastaan päätitte puheenvuoronne juuri siihen, mistä ajattelin aloittaa, eli juurisyihin. Olemme toisaalta ikävässä tilanteessa, kun joudumme käsittelemään tällaista lakialoitetta, että haluamme aluehallintovirastoille lisää valvontavastuuta ja mahdollisuuksia puuttua epäkohtiin, mutta se on välttämätöntä. Me tiedämme, mitä sosiaali- ja terveyspalveluissa tapahtuu tällä hetkellä, ja siellä yritetään puuttua näihin asioihin. [Toisen edustajan puhelimesta kuuluu ääntä] — Ja siellä tulee lähetys kaikuna takaa. Varmasti tärkeä ja hyvä kous. [Naurua]

Arvoisa herra puhemies! Näistä juurisyistä vielä, eli miten niihin puututaan? Pienemmillä ryhmäkoilla. Pienemmät ryhmäkoot tarvitaan kouluihin, ja sitä kautta, kun on pienemmät ryhmäkoot, on aikaa oppimiseen. Me tarvitaan lisää erityisopettajia, se on täällä hyvin mainittu. Erityisesti kotikaupunkini Tampere tarvitsee erityispedagogiikan koulutusohjelmaa. Me olemme siitä hakemuksen ministeriölle laittaneet, ja toivottavasti ministeriössä ymmärretään, mikä se tarve on. Me olemme maan vetovoimaisimpia alueita, ja silti meillä on huutava pula osaavasta työvoimasta, ja meillä väkimäärä vaan kasvaa ja lisääntyy koko ajan sillä seudulla, joten tarvitaan lisää myöskin erityisopettajia.

No se, mitä viestiä tulee opettajilta, vanhoilta kollegoiltani, on tietysti se, että yhdessäkin luokassa saattaa olla jopa puolet näitä paperillisia oppilaita. Eli siis puhutaan lapsista ja nuorista, joilla on jonkinlaisen erityisen tuen paperit tai päätökset, ja sehän kertoo jo siitä, että jossakin on menty pieleen. Mitä on tapahtunut meidän yhteiskunnassa, mitä on tapahtunut niissä prosesseissa? Ja sitten taas toisaalta, jos meillä on puolet näitä paperillisia, niin emme pysty heitä auttamaan ja sitä tukea tarjoamaan, ja silloin tulee juuri kyseeseen tämä edustaja Kempin aloite, jossa sitten katsotaan, että koulut ja kunnat opetuksen järjestäjinä huolehtivat siitä, että se oikeus, mikä lakiin on kirjattu, myöskin toteutuu.

Arvoisa puhemies! Haluan loppuun kyllä todeta sen, että monesti me unohdamme, että koulu on oppilaitos. Edelleen koulu on paikka, jossa on tarkoitus oppia. Koulu ei pysty kaikkia yhteiskunnan asioita ja ongelmia ratkaisemaan. Se on myös kotien ja perheiden vastuulla, ja siinä meidän lainsäätäjien pitää myös tehdä osamme, tarjota työkaluja perheille, jotta he tästä vaativasta kasvatusvastuusta selviävät.

**Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2022 vp**

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.